

LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN MUUTOSOHJELMAN HELMET JA UUDET TUULET VARHAISKASVATUKSEN JA KOULUN SEKÄ VIP-VERKOSTON LASTEN JA NUORTEN JA HEIDÄN PERHEIDENSÄ SILMIN

(SATULA-HANKKEEN MATERIAALI)

Petra Ahonen sosiaalityöntekijä
Marketta Raivio johtava sosiaalityöntekijä
Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikkö

KAIKKI SATULA-HANKKEEN MATERIAALI LÖYTYY SIVUILTA:

https://www.satakunta2019.fi/?page_id=995

> Lisää > alatunniste
oma nimi

Maakunnalliset kehittämiskokonaisuudet

SATULA-hankkeen kehittämistyön kokonaisuus 1.4.2017-31.12.2018

Kehittämiskohteet	Läpileikkaavat teemat				Tavoite	Sisällölliset kehittämistoimenpiteet
Toiminta- kulttuurin muutos	Lapsen oikeudet ja lapsen etu	Lapsi- ja perhelähtöisyys, osallisuus	Voimavarojen vahvistaminen	Perheiden monimuotoisuus	Digitaalisuus	Lapsiystävällinen Satakunta 1. Lapsiystävällisen hallinnon toimintamalli • päätösten lapsivaikutusten arvioinnit • välineet lapsilähtöiseen budjetointiin 2. Perheystävällisen työpaikan toimintamalli 3. Nuorten ääni uudessa maakuntahallinnossa
Perhekeskus toimintamallin kehittäminen						Perhekeskus toimintamalli 1. Vanhemmuuden ja parisuhteentuen vahvistaminen 2. Erotilanteen palveluiden kehittäminen lapsen etua, sovinnollisuutta ja toimivaa yhteistyövanhemmuutta edistäväksi 3. Näyttöön perustuvan varhaisen tuen ja hoidon sekä vanhemmuustaitojen ohjaamisen työkalupakkien käyttöönotto 4. Turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajalasten sekä heidän perheidensä matalan kynnyksen palveluiden kehittäminen
Varhaiskasvatus ja koulu lapsen hyvinvoinnin tukena						Hyvinvointia luova varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos 1. Vahvistetaan yhteisöllistä hyvinvointityötä sekä kehitetään sen sisältöjä ja toimintatapoja. 2. Syvennetään yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön sisältöjä ja kehitetään toimintatapoja. 3. Kehitetään kansallisesti sähköisiä palveluja ja työtapoja sekä tuetaan niiden käyttöönottoa varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, koulun ja oppilaitoksen työn tueksi. 4. Tunnistetaan yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen työhön liittyviä osaamistarpeita ja järjestetään tarvittavaa koulutusta.
Erityis- ja vaativimman tason palveluiden kehittäminen						Erityispalveluiden ja lastensuojelun uudistaminen OT -keskukset 1. Monitoimijainen arviointimalli 2. Erityistason liittäminen osaksi perustason palveluja 3. Monitoimijainen yhteistyö ja osaamisen yhdistäminen 4. Lastensuojelun monitoimijainen toimintamalli 5. Lastensuojelun perhetyö ja perhekuntoutus 6. Lastensuojelun laitoshoido 7. Lastensuojelun perhehoito 8. Sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan malli 9. Erityistason palveluiden uudistaminen 10. Vaativimman tason palveluiden uudistaminen, OT keskukset

- Asiakkaiden osallisuus on toteutunut yhtenä SATULA-hankkeen läpileikkaavana periaatteena. Osallisuutta on hankkeessa toteutettu seuraavista näkökulmista:
- **Tieto-osallisuus** eli mahdollisuus saada informaatiota itseä koskevista asioista
  - Viestitty hankkeesta monissa eri kanavissa ja tapahtumissa, kuten lasten, nuorten ja perheiden tapahtumat, kuntakierrokset ja muut tilaisuudet, tiedotteet maakuntauudistuksen sivustolla, mielipidekirjoitukset sanomalehdissä, sosiaalinen media (Facebook, Instagram jne.)
- **Suunnitteluosallisuus** eli miten lapsi, nuori ja vanhempi voi vaikuttaa itseään koskevien palvelujen suunnitteluun
  - Kokemusasiantuntijat mukana maakunnallisissa työryhmissä sekä lastensuojelun sijaishuollon kilpailutusprosessissa. Suunnitteluosallisuutta edistetty myös keräämällä monipuolisesti tietoa kohderyhmien tarpeista ja näkemyksistä (esim. lapsiperhekysely)
- **Päätöksenteko-osallisuus** eli lapset, nuoret ja perheet ovat mukana tekemässä heitä koskevia päätöksiä
  - Esimerkkejä ovat **lapsivaikutusten arviointi ja Nuorten ääni -työskentely**.
- **Toimintaosallisuus** eli lapsi, nuori tai vanhempi voi osallistua itseään kiinnostavaan toimintaan omassa lähiympäristössään
  - Perhekeskuksen kohtaamispaikkatoiminnan mallintaminen, pilotointi ja juurruttaminen sekä maakunnallisen nuorisovaltuustotoiminnan suunnitteleminen.
  - Ohjaamon kanssa järjestetty nuorten webinaari, Nuorten ääni -nuorisofoorumi ja Porin Asuntomessut, jossa lapset ja nuoret toteuttivat auditoinnin ja jonka tuloksia esiteltiin SuomiAreena- ja AsukasAreena-tilaisuuksissa sekä videolla monikanavaisesti mediassa.
  - Hanketyössä on ollut mukana korkeakouluharjoittelijoita sekä opinnäytteiden tekijöitä.

Keskeiset tulokset (1)

- Ota koppi –julkaisu, johon koottuna tiivistetysti hankkeen tulokset. Löytyy: https://drive.google.com/file/d/1l9-GsHZMvb1xp04uXlw5_gGLjCtRQ9aN/view
- Hanke on vahvistanut Satakunnan lasten, nuorten ja perheiden asioiden parissa toimivien ammattilaisten yhteistyötä (maakunnalliset työryhmät ja kuntakohtaiset LAPE-työryhmät)
- Hanke on edennyt hankesuunnitelman mukaisesti. Hankkeessa on laadittu hankesuunnitelmassa nimetyt ja kansallisten linjausten mukaiset maakunnalliset toimintamallit. Lisäksi on laadittu maakunnallisia toimintaohjeita ja kuvattu palveluprosesseja mm.:
  - Lapsivaikutusten arvioinnin prosessikuvaus ja arviointilomake
  - Satakunnan perhekeskustoimintamallin prosessikuvaus ja Satakunnan perhekeskustoimintamalli
  - Eroauttamisen palvelupolku ja sähköiset palvelut
  - Ankkuri-toimintamalli
  - Maakunnallinen nuorten talo-malli
  - **Satakunnan malli yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseksi**
  - **Satakunnan malli opiskeluhuollon vuosikelloksi,**
  - **"Luntaamo" – Opiskeluhuollon hyvät käytännöt -aineisto koottu sähköiseen palvelutarjottimeen**
  - Monitoimijainen arviointimalli
  - Lisäksi lukuissa määrää kuvattu prosesseja: mm. raskaudenkeskeytystä toivovan asiakkaan prosessi, lasta odottava päihdeperhe yläprosessi, Päihdeperhe raskausaika –prosessi, päihdeperhe synnytys ja lapsivuodeaika, lastensuojelun perhetyön perhekuntoutuksen kotiutumisprosessi jne.
- Vahvistettu osaamista mm. koulutuksia, työpajoja ja foorumeita. Kaiken kaikkiaan hankkeen järjestämissä tilaisuuksiin on ollut osallistujia lähemmäs 2000 henkilöä.
- Hanke on pilotoinut verkostomaisia ja moniammatillisia toimintamalleja ja työskentelytapoja lasten, nuorten ja perheiden palveluissa. Ammattilaisilta ja asiakkailta on kerätty piloteista palautetta. Mm:
  - Perhekeskuksen moniammatillinen tiimityö
  - Kohtaamisaikatoiminta
  - Lastensuojelun systeeminen toimintamalli.

Keskeiset tulokset (2)

- Hankkeen aikana on maakunnassa toimiville ammattilaisille tarjottu useiden eri vaikuttavien menetelmien menetelmäkoulutuksia ja kouluttajakoulutuksia sekä valmennuksia, kuten Lapset puheeksi -menetelmä, Ihmeelliset vuodet ryhmänhallintamenetelmä, IPC-info
- SATULA-hanke on edistänyt hallintorajat ylittävää sosiaali-, terveys- ja sivistyspalvelujen välistä yhteistyötä. Tätä ovat vahvistaneet mm. yhteiset koulutukset, tilaisuudet ja työryhmät, maakunnalliset toimintamallit ja niiden pilotointi sekä huomion kiinnittäminen lapsi- ja perhepalvelujen yhteen sovittavaan johtamiseen ja organisointiin.
- Alueellinen yhdenvertaisuus lapsi- ja perhepalveluissa on hankkeen aikana saanut vankemman pohjan. Hankkeen aikana kehitetyt toimintamallit, -ohjeet ja palveluprosessit ovat maakunnallisia ja tavoittelevat tasalaatuaista sekä saavutettavuudeltaan hyvää palveluverkkoa lapsille, nuorille ja perheille.
- Hankkeen aikana luotu hyvä valmius ja osallisuus jatkotyölle.
- Muut julkaisut, joissa Satakunta ollut mukana sekä opinnäytetyöt:
  - Yhteisestä työstä hyvinvointia –opiskeluhuoltotyöryhmä perusopetuksessa –opas, THL
  - Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena kehittämisosion maakuntien hyvät toimintamallit –THL:n julkari (tulossa 2018)
  - Näin sen teemme-valtakunnallinen malli perhekeskuksen kehittämisen tueksi (tulossa dia-sarja 2018)
  - Eropalveluilla kohti sovinnollisuutta (2018) THL:n työpaperi.
  - Lastensuojelun perhehoidon toimintaohje
  - Sähköisen perhekeskuksen kehittämistarpeet, tavoitetila, skenaariot ja toimenpide-ehdotukset. Työryhmän selvitys 2018
  - Erytystason palveluiden kehittäminen Satakunnassa – systeeminen lastensuojelu THL:n työpaperi
  - Valtakunnallinen perhehoidon toimintamalli
  - LAVA-lapsivaikutusten arviointi julkari

Opinnäytetyöt:

- Virpi Aho (2018): Lastensuojelun systeeminen malli kolmen satakuntalaisen pilottitiimin puheessa
- Anssi Salmi & Suvi Koski (2018): Satakunnan lastensuojelun perhetyön käyttämät menetelmät
- Jenni Hämäläinen (2018): Lapsiperheiden elämänpoluilla sähköisen palvelun tietosisällöt

Tulosten merkitys ja hyöty juurruttaminen

- Satakunnan lasten, nuorten ja perheiden asioiden parissa toimivien ammattilaisten yhteistyö on vahvistunut ja yhteinen näkemys LAPE-työn tavoitteista on vahvistunut maakunnan toimijoiden kesken. SATULA-hankkeen keskeisten sidosryhmien, sekä kansallisen että maakunnallisen tason toimijoiden kanssa, on löydetty yhteinen sävel.
- SATULA-hanke on vahvistanut maakunnan lasten, nuorten ja perheiden asioiden parissa toimivien ammattilaisten osaamista koulutusten, työpajojen ja tiedottamisen kautta.
- SATULA-hankkeen kehittämisen kohteet ja toimenpiteet vastaavat asiakkaiden tarpeisiin maakunnassa.
- SATULA-hankkeen aikana kunnissa on otettu selkeitä ja sitovia askeleita LAPE-muutosohjelman tavoitteiden mukaisesti.
- SATULA-hankkeen aikana kehitetyt prosessit, toimintamallit ja –ohjeet tuovat maakunnallisiksi juutuessaan parannuksia lasten, nuorten ja perheiden palvelujärjestelmään.
- Juurruttamissuunnitelmat laadittu kaikista neljästä osa-alueesta
- Satakunnan muutosagentti Johanna Santanen aloittaa 02/19
- Kunta-agentti Sari Välimaa yhteistyöalue (YTA alue) Pohjanmaa, Satakunta ja Varsinais-Suomi

Lapsiystävällisyyden taustalla on YK:n lapsen oikeuksien sopimus, arvot ja velvoitteet

- **Syrjimättömyys**
  - **Lapsen edun ensisijainen harkinta**
  - **Oikeus elämään ja kehittymiseen**
  - **Lapsen näkemyksen kunnioittaminen**
- Lapsia kohdellaan yhdenvertaisesti maakunnan asukkaina. Heidät otetaan mukaan palveluiden **suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen**. Jokaiselle lapselle turvataan yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua.
  - Päätöksenteossa hyödynnetään lasten ja nuorten tietämystä omasta arjestaan ja arvioidaan päätösten lapsivaikutuksia. Lapsen oikeus riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista näkyy maakunnan talousarviossa.
  - Lapsille ja aikuisille tiedotetaan lapsen oikeuksista.
  - Sitoutuminen ja tuloksellinen kehittämistyö, jossa:
    - Lapsiystävällisyyttä edistetään koko maakunnan tasolla poikkihallinnollisesti
    - Toimenpiteet johtavat pysyviin muutoksiin
    - Lapset ja nuoret osallistetaan mukaan kehittämistoimintaan

Lapsivaikutusten arviointi

Kuva 1. Miten teet lapsivaikutusten arviointia?

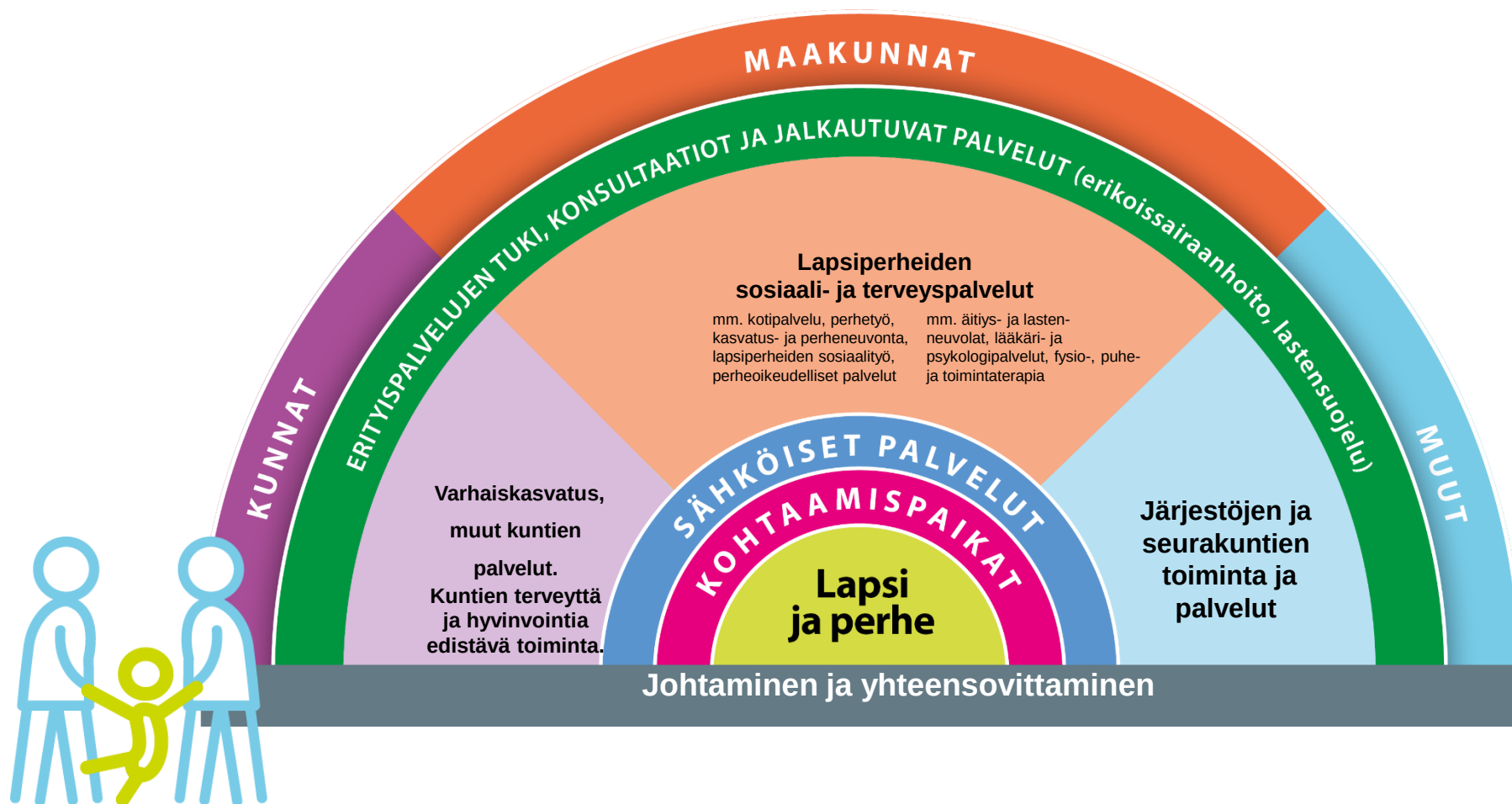
lähde:

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136377/PP_LAVA_prosessikuvaus_vihr_lape_ilme.pdf?sequence=1&isAllowed=y luettu 19.10.2018

Perheystävällinen työpaikka

Tavoitteet:

- Pienentää työkuormitusta ja lisää työntekijöiden **työhyvinvointia** ja tasapainoa
  - Työntekijät ovat **tyytyväisempiä, motivoituneempia ja sitoutuneempia** työhönsä
  - **Palvelun laatu** paranee ja työn tuottavuus ja tehokkuus kasvavat
  - Työpaikkaan sitoutunut ja työstä nauttiva henkilöstö on terveempi ja **poissaolot vähenevät**
  - Perhemyönteisyys on **rekrytointivaltti** uusia työntekijöitä palkattaessa
-
- Lasten, nuorten ja perheiden näkökulmat on otettu huomioon työpaikoilla siten, että perheiden kokonaisvaltainen hyvinvointi ja sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuvat
  - Työn ja muun elämän yhteensovittaminen on integroitu osaksi työhyvinvointia, yhteisiä ohjeistuksia ja pelisääntöjä sekä työsuojelutoimintaa työpaikoilla.
  - Käytännöissä ja malleissa on huomioitu perheiden ja työpaikkojen monimuotoisuus.
  - Saadaan aikaan muutos, joka auttaa työ- ja perhe-elämää tukemaan toisiaan ja toimimaan toisilleen voimavaroina.

Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena

koonnut Mirja Isoviita (SATULA-hanke)

Edistetään ja vahvistetaan:

- Toimintakulttuurin muutosta (sivisote-järjestöt-srk) mm. yhteiset koulutukset
- Moniammatillista tiimityötä
- Osaamista
- Hyvinvointiyhteisöajattelua
- Palvelujen jalkautumista lasten, nuorten ja perheiden arkeen

- elämää parhaimmillaan

Päiväkodissa ja koulussa kehitetään toimintaympäristöjä ja -tapoja lisäämään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia arjessa.

- Palvelut tuodaan lähelle lapsen ja perheen arkea päiväkotiin ja kouluun.
- Vahvistetaan moniammatillista työskentelyä ja verkostotyötä.
- Varmistetaan erityis- ja vaativien palvelujen saatavuus ja edistetään niiden integraatiota peruspalveluihin.

- Yhteisöllisen oppilashuollon kehittäminen
- Kehitetään konkreettisia toimintamalleja
- Koulutukset ja työpajat
- Työkaluja yhdessä tekemiseen: esim. osallistaminen, Lapset puheeksi-menetelmä, Somebody, liikkumisen lisääminen, VERSO

Hyvinvointiajattelu päiväkodeissa ja kouluissa lisääntyy:

- Yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointi vahvistuu.
- Panostetaan ennaltaehkäisevään toimintaan.
- Palveluiden ohjautuminen on selkeää ja muodostaa jatkumon.
- Kaikkien osapuolien vaikuttamismahdollisuudet lisääntyvät.
- Työhyvinvointi vahvistuu.

Kun päiväkoti ja koulu toimivat hyvinvointiyhteisönä, siellä edistetään:

- Lapsi- ja perhelähtöisyyttä
- Yhteisöllistä toimintaympäristöä
- Oikea-aikaista tukea
- Osallisuutta ja aktiivisuutta
- Yhdessä tekemistä monitoimijaisesti
- Oppilashuollon hyviä käytänteitä
- Kohtaamista

Koulu hyvinvointikeskuksena

- Menivien ja yksilöpsykologian huolto
- Yhteistyö- ja ohjauksen palvelut
- Psyykkologien huolto
- Tuki vanhemmille
- Oppilaiden ohjaus
- Opettajan ohjaus
- Yhteistyö- ja ohjauksen huolto
- Hyvinvointiohjaus, opettajien ohjaus
- Koulun ja koulun toimintaympäristön huolto
- Koulun ja koulun toimintaympäristön huolto
- Koulun ja koulun toimintaympäristön huolto
- Koulun ja koulun toimintaympäristön huolto

THL

TERVEYSTieteiden tutkimuskeskus

YHTEISTYÖTAHOT SATAKUNNASSA:

Itä-Porin, Lavian ja Noormarkun yhtenäiskoulut, Herttuan koulu, Iso-Säskylän koulu, Keskustan päiväkoti (Säskylä), Onnenkiven ja Piilittien päiväkoti sekä Päiväkoti Pihlajanmarja (Pori).

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman toimijat:
SATULA-hanke (Satakunta) ja Lupa auttaa!
(Varsinais-Suomi) Oppilaitokset, korkeakoulut

SATULA-hankkeen projektisuunnittelijat:

tiina.tenho@pori.fi p. 044 7016830
mirja.isoviita@pori.fi p. 044 7016832

Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena

Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena

Toimintakulttuurin muutos

Koulutukset osaamisen vahvistamiseksi

Perhekeskusfoorumit

Opiskeluhuollon
valtakunnallinen
koulutuskierros
(AVI) 1.11.2017

Hyvinvointia var-
haiskavatuksen ja
kouluun 14.2.2018

Vanhemmuinta
vahvistaen ja tukien
- ajankohtaisfoorumi
22.3.2018

Hyvinvointifoorumi -
Hyvinvoiva lapsi oppii
ja kasvaa 19.9.2018

mm. Ihmeelliset vuodet -ryhmänhallintamenetelmä, Lapset puheeksi -kouluttaja ja menetelmä, Somebody-, Mielenterveyden ensiapu-, Neuvokas perhe-, IPC- ja ART-koulutukset 2/2018 ➔

Opiskeluhuoltoryhmän toimintamalli perusopetukseen
-valtakunnallinen (työryhmä 1-9/2018) ja satakuntalainen opas

Haastattelut 9/2017-11/2017
➔ nykytilannekuvaukset

Haastattelujen
koonti

Sähköinen palvelutarjotin,
"Luntaamo" -hyvät käytännöt

Sähköisen palvelutarjottimen esittely
-hyvien käytäntöjen levittäminen + opas

Päiväkoti ja koulu
hyvinvointiyhteisönä -kehitystyö

-pilottipäiväkodit ja -koulut (yhdessä Lupa auttaa! -hankkeen kanssa) 6/2017 ➔

Maakunnallinen kehittämisryhmä 6/2017 ➔

Valtakunnallinen, maakunnallinen, kunta- ja yksikkökohtainen kehittämisryhmä

4/2017

SATULA-hanke

12/2018

Haastattelun teemat olivat:

- yksilökohtaisen ja yhteisöllisen opiskeluhoitotyön toteuttaminen
- osallisuus hyvinvointityössä
- yhteistyökäytännöt eri toimijoiden välillä
- tiedonkeruu ja tiedon hyödyntäminen
- kiusaamisen vastainen toiminta
- vanhemmuuden tuki
- harrastustoiminta
- koulutustarpeet
- työhyvinvointi
- kehittämis ehdotukset yms.

Haastatteluista tehtiin **yhteenveto**, jossa nostettiin esiin haastatteluteemoihin liittyvät ns. **hyvät käytännöt ja kehittämiskohteet**.

- Konnista **tehdään sähköinen palvelutarjotin, ”Luntaamo”**, jossa hyvät käytännöt mallinnetaan.

Palvelutarjottimeen liitetään mallien lisäksi **linkit** ja ns. **mentoreiden yhteystiedot**, joilta saa lisätietoa ko. malliin liittyen ja apua malliin käyttöönotossa.

Sähköinen palvelutarjotin-”LUNTTAAMO”

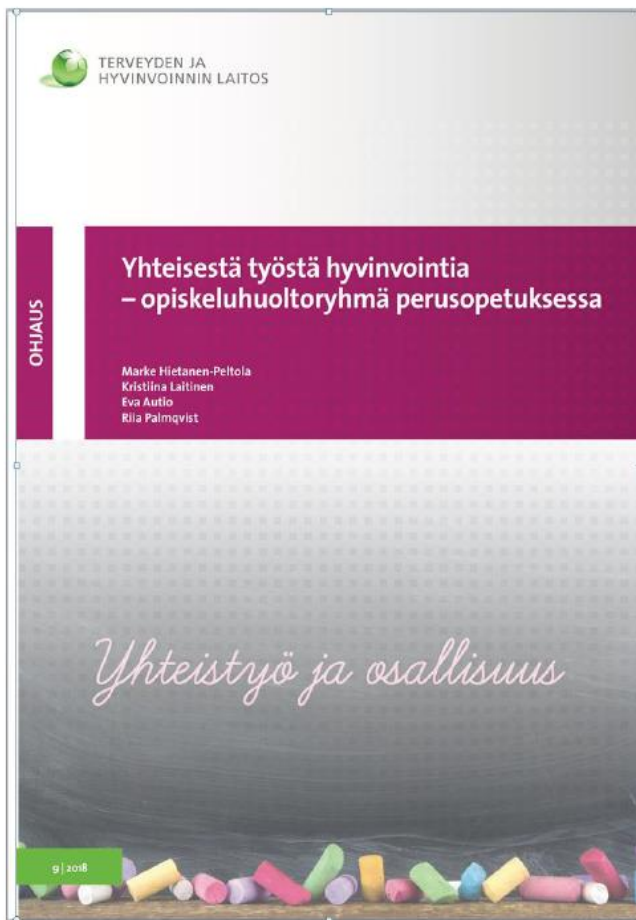
SÄHKÖINEN PALVELUTARJOTIN – ”LUNTTAAMO” HYVISTÄ KÄYTÄNNÖISTÄ JA TOIMINTAMALLEISTA

Opas opiskeluhuoltoon

- Opas opiskeluhuollon järjestämisestä, sisällöistä, ohjeista, hyvistä käytännöistä (ml. ”Luntaamo”) yms.
- Tavoitteena on, että tiedot eri teemoista esim. kiusaamisen ehkäisy, poissaoloihin puuttuminen, oppilaitoksen terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen ohjeistus yms. linkeineen löytyisivät samasta paikasta.
- Tulossa myös julkari, johon koottu eri maakuntien hyviä kehittämistyön tuotoksia -> Satakunnasta mukana ”Luntaamo”- ja Yhteiset koulutuksen hyvinvointityön edistämiseen –mallit
  - kuntien ja oppilaitosten välillä on edelleen suuria eroja opiskeluhuoltotyön toteuttamisessa.
- Valtakunnallisesti tehtiin opas opiskeluhuoltoryhmille, joka tukee systemaattista ja tavoitteellista työskentelyä ja yhteisöllisen työn toteuttamista.
- **Opas on laadittu tukemaan ja yhdenmukaistamaan perusopetuksen opiskeluhuoltoryhmien toimintaa**
  - Työtä varten koottiin monialainen verkosto, jossa oli edustajia eri puolilta maata (Satakunnasta kaksi edustajaa) sekä Vanhempainliitosta.

Valtakunnallinen opas perusopetuksen opiskeluhooltoryhmille

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136782/URN_ISBN_978-952-343-137-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-137-9>

Työstetty yhdessä
varhaiskasvatus, koulu
kehittämisryhmäläisten kanssa.

Tavoite:

- Valtakunnallisen oppaan mukainen tiivistetty työkalu helpottamaan yksiköiden **opiskeluhuollon organisointia**
- Tasapuolistaa ja yhdenmukaistaa opiskeluhuollon käytäntöjä Satakunnassa
- Tukee systemaattista ja tavoitteellista opiskeluhuoltoa ja yhteisöllisen työn toteuttamista

SATAKUNTA

– elämää parhaimmillaan

Yhteisöllinen opiskeluhuolto Satakunnassa

SATULA-hanke

Timo Niinisalo

Tiina Tenho

Mirja Isoviita

4.6.2018

Versio 0.1.

Maakunnallinen opiskeluhoollon ohjausryhmä

Kokoonpano monialaisesti ja alueellisesti kattava

Toiminnan koordinoiti
Yhteisen painopisteen linjaaminen
Yhteiset koulutukset

Järjestäjäkohtainen opiskeluhoollon ohjausryhmä

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollotyön
ohjaus ja seuranta

Puheenjohtaja toimii koollekutsujana

Yhteisöllinen opiskeluhoolloryhmä

Esimerkki kokoonpanoksi:
Rehtori
Oppilaiden edustus
Huoltajien edustus
Kuraattori
Psykologi
Terveydenhoitaja, koululääkäri
Erityisopettaja
Opinto-ohjaaja
Sosiaaliohjaaja
Nuorisotyöntekijä
Etsivä nuorisotyöntekijä
Ohjaaja
Muut yksikössä toimivat
ammattilaiset
Muita asiantuntijoita

Yksilökohtainen asiantuntijaryhmä

Ryhmä kootaan yksilökohtaisesti
tarpeen ja asian mukaan
Oppilaan ja huoltajien osallisuus

Ryhmä käsittelee yksittäisen op-
pilaan tai oppilasryhmän opiske-
luhoollon järjestämiseen liittyvää
asiaa

Oppilashuoltokertomus

Oppimisen tuki

Kokoonpanossa oppilaan tarvit-
seman tuen asiantuntijat Vastuut
opsin perusteissa ja paikallisesti
päätyttyä tavalla

Kirjaukset pedagogisiin
asiakirjoihin

Kouluympäristön ja -yhteisön
terveellisuuden, turvallisuuden
ja hyvinvoinnin varmistaminen ja
oppimista edistävän toiminnan
kehittäminen

Opiskeluhoollotyön suunnittelu, to-
teuttaminen, arviointi ja raportointi.
Ks. vuosikello

Design by Freepik

SATULA-Paikka 2018

25 13.2.2019

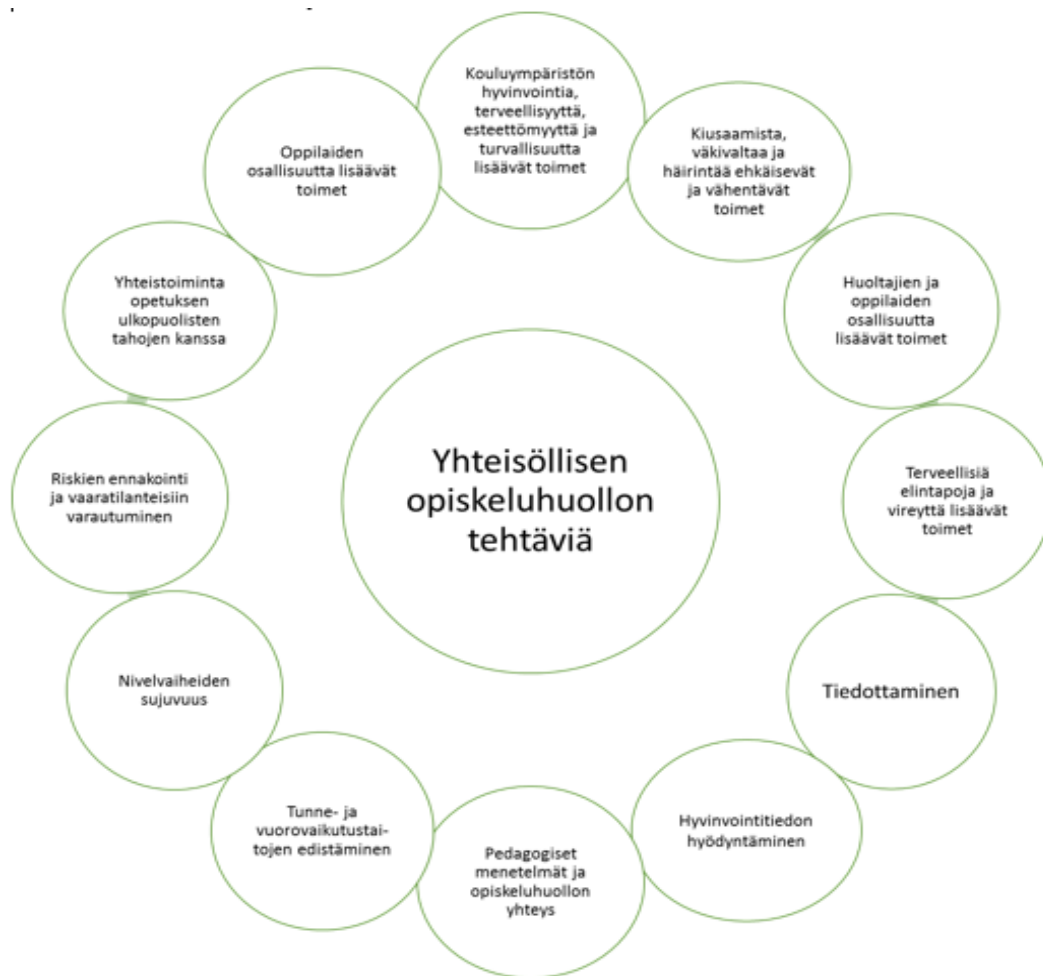
Opiskeluhuollon vuosikello

OPISKELUHUOLLON VUOSIKELLO

mukaillen valtakunnallisen työryhmän ajatuksia

Yhteisöllisen opiskeluhuollon tehtäviä

Perhetyöntekijä päiväkodissa ja koululla

- 4 koulua pilotoi

Merikarvia, Noormarkku, Kaarisilta (Pori) ja Ulvila

- Tarjota kynnyksetöntä ennaltaehkäisevää tukea ja apua lapsiperheille yhteistyössä vanhempien, varhaiskasvatuksen ja koulun henkilöstön kanssa
- Painopisteen siirtäminen korjaavasta ehkäisevään työhön
- Perhetyöntekijä voi tavata oppilasta ja vanhempia yhdessä taikka erikseen koululla ja perheen kotona sekä sovitusti muualla
  - Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen
  - Arjen hallinnan tukeminen
  - Vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen
  - Yleinen neuvonta ja ohjaus
  - Konkreettinen apu ja tuki

Erityis- ja
vaativimman
tason
palvelut

Lastensuojelun
kehittäminen

Systeeminen
lastensuojelu

Tehostettu perhetyö
ja perhekuntoutus,

Lastensuojelun
perhehoito

Lastensuojelun
laitoshoito

Sijaishuollon ohjaus
ja valvonta

Vaativimmat palvelut OT

Lastensuojelun systeeminen, monitoimijainen tiimi

Johtaa tiimin
työskentelyä,
ohjaa keskustelua
tiimissä, huolehtii
yhteistyösuhteista

Systeemisyy
Perheterapeuttinen ymmärrys
Suhdeperusteisuus
Lapsilähtöisyys
Asiakkaiden osallisuus ja kohtaaminen
Monitoimijaisuus

Tukee tiimiä
tuomalla
työskentelyyn
systeemisen
ajattelun ja
perheterapian
näkökulmia

Konsultoiva
sosiaali-
työntekijä

Kliinikko/
perhe-
terapeutti

Sosiaali-
työntekijä

Laadukas, monipuolinen reflektio

Sosiaali-
työntekijä

Sosiaali-
ohjaaja

Koordi-
naattori

Kirjaa
tiimikeskustelut,
avustaa tiimiä
kontaktoimalla
asiakkaita,
sopimalla aikoja,
varaamalla tiloja,
hoitamalla
hallinnollisia
asioita...

Matalan kynnyksen palvelut: neuvola, varhaiskasvatus, koulu, kotipalvelu, lapsiperheiden
sosiaali-ohjaus

Lastensuojelun systeeminen malli

- vahvistaa lastensuojelun erityisosaamista
- luo rakenteen lastensuojelun sisäiselle työskentelylle
- tuo perheterapeutin tuen lastensuojelutiimille
- tarvitsee tukeen toimivat integratiiviset rakenteet

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Monitoimijainen perhetyö

- Integratiivinen asiakastyön rakenne ja toimintatapa, johon lastensuojelu osallistuu muiden toimijoiden kanssa
- Tarpeen silloin kun lapsen ja perheen tuen tarve on laaja-alaista
- Johdon tuella luotu ja sovitettu pysyvä ja kehittyvä toimintamalli yhteiseen lapsi- ja perhekohtaiseen työhön asiakastasolla

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

15 6.9.2017

Päivi Petelius

(OT-keskus) Vaativimman tason palveluiden kehittäminen

- OT-keskuksissa sovitetaan yhteen lasten, nuorten ja perheiden vaativat terveys-, mielenterveys- ja päihdepalvelut, lastensuojelun vaativat erityispalvelut, erityisryhmien tarvitsemat vaativan erityisosaamisen palvelut, kuten lasten ja nuorten oikeuspsykiatrinen asiantuntemus ja vaativaa erityisosaamista edellyttävät väkivaltatilanteisiin liittyvät lasten, nuorten ja perheiden palvelut.
- Varhaiskasvatuksen ja koulun osalta palvelukokonaisuuteen liittyvät jo olemassa olevat vaativan erityisen tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten palvelut, yhteistyökumppaneina mm. sairaala- ja laitosopetus sekä koulukodit.
- Kaikkien OT-keskusten keskeinen tehtävä on tukea erityis- ja perustasoilla tehtävää työtä sekä asiakastyön että tutkimuksen, kouluttamisen ja kehittämisen osalta.
- Lape-muutosohjelman mukaisesti vaativimmat lapsi- ja perhepalvelut tullaan valtakunnallisesti keskittämään viiden yliopistosairaalan yhteyteen alueellisiin osaamis- ja tukikeskuksiin (OT-keskukset). **Varsinais-Suomen, Satakunnan ja Pohjanmaan OT-keskus, Länsirannikon OT-keskus rakentuu TYKS:n yhteyteen.**
- OT- työskentelyä neljässä alatyöryhmässä, joista kahden puheenjohtajana on toiminut Satakunnan edustaja (toisessa nuorisopsykiatrian ylilääkäri Max Karukivi nuorisopsykiatria SATSHP ja toisessa Marketta Raivio johtava sosiaalityöntekijä Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksiköstä. Nuorisopsykiatrian ylilääkäri Max Karukivi toimii valtakunnallisessa OT-kehittämisryhmässä Satakunnan edustajana.

MUN SIELUUN SATTUU – Psyykkisesti oireilevat lapset koulussa

2017

23.11 Mun sieluun sattuu – seminaari

Satakunnan lastensuojelun ja koulun työkokous

2018

Työkokoukset

26.1 Monialainen arviointi – lastensuojelun ja lastenpsykiatrian yhteistyö

14.2 Ystävyyssuhteiden rooli ja merkitys kouluissa/ Nina Junntila ja Riikka Korkiamäki

15.3 Trauma – lasten kaltoinkohtelu/ Soili Poijula ja Sauli Hyvärinen

2018

Sisukkaasti koulutiellä – työpajat (4h)

1.2 Lastensuojelun sijaishuolto

2.2 Perhehoitajat / lastensuojelulaitokset

8.3 Opettajat / oppilashuolto

2018

19.4 Päätösseminaari

Yhteiskehittämisen foorumi – lastensuojelun, kodin ja koulun yhteistyönä

SISUKKAASTI KOULUTIELLÄ – Yhteiskehittämisen prosessi lastensuojelun ja koulun välillä

Koulu suojaavana tekijänä

- Koulunkäynnin vaikeudet ovat tutkitusti yleisempiä sijoitetuilla lapsilla ja ne ovat vakava syrjäytymisen riskitekijä sekä uhka hyvinvoinnille myös tulevaisuudessa. Oppimisen tuki ja koulutuksellinen tasa-arvo ovat sijoitettujen lasten perusoikeuksia, jotka eivät tällä hetkellä kaikilta osin toteudu. Lasten lisääntynyt psyykkinen oireilu on haaste koulussa. Monialaisen yhteistyön sujumisessa on toivomisen varaa. Mitä lapsen oireilun takana on ja mitä opettaja voi tehdä auttaakseen?
- Hyvänä käytäntönä palkittu SISUKAS – malli tarjoaa konkreettisen rakenteen ja työkaluja alakouluikäisten sijoitettujen lasten koulunkäynnin ja psykososiaalisen hyvinvoinnin varhaiseen tukemiseen, suojaavien tekijöiden vahvistamiseen sekä monitoimijaisen yhteistyön haastaviin solmukohtiin.
- SISUKAS – mallissa monitoimijainen yhteistyö tiivistyy moniääniseksi dialogiksi, jossa myös lapsen ja sijaisvanhemman/lastensuojelulaitosten ääni tulee kuulluksi. Lapsen sosiaalityöntekijästä, erityisopettajasta ja psykologista muodostettu tiimi kartoittaa sijoitetun 6-12 – vuotiaan lapsen vahvuudet ja tuen tarpeet. Lapsen verkosto toteuttaa kaksivuotiset tukitoimet, seurannan ja vaikutusten arvioinnin. Seuranta jatkuu yläkoulun loppuun saakka.

SIOJITETUN LAPSEN KOULUNKÄYNTIIN LIITTYVÄT HAASTEET SATAKUNNASSA

- Sijoitetun lapsen koulunkäyntiin liittyvät haasteet Satakunnassa teemoiteltiin neljään osa-alueeseen; **lapseen liittyviin huoliin, koulunkäyntiin liittyviin huoliin, yhteistyön pulmiin sekä jatkuvuuden puutteeseen.**
- Sijoitetulle lapselle koulu on keskeinen toimintaympäristö, jossa hän voi liittyä vertaisiinsa ja rakentaa myönteistä minäkäsitystä. Lapsen yksilöllisten tarpeiden huomaaminen ja lasten oikea-aikainen tuki, tarvittavien tutkimusten tekeminen auttavat lasten selviytyvyyden tukemisessa. (Oraluoma & Väливаara, 2016).
- Työpajoissa todettiin yhteisesti, miten monialainen verkostotyö ja avoimet dialogit tukevat sijoitettujen lasten koulumenestystä, psyykkistä hyvinvointia sekä ennaltaehkäisee syrjäytymistä.
- Samalla edistetään lastensuojelun, koulun, vanhempien ja sijaisvanhempien välistä yhteistyötä ja lisätään suojaavia tekijöitä sijoitettujen lasten elämässä.

Yhteistyön pulmat ja jatkuvuuden puute

- Tiedonkulun sujuminen lastensuojelun ja koulun välillä sekä selkeät toimintatavat ja vastuut ovat ensiarvoisen tärkeitä.
- Työpajatyöskentelyssä mukana olleet aikuiset kokivat ongelmina juurikin tiedonkulun puutteet, epäselvät roolit monialaisessa yhteistyössä sekä salassapitovelvollisuuden erilaiset tulkinnat.
- Sijoitettu lapsi jää helposti palaverissa aikuisten ongelmapuheen alle. Puhe kulkee lapsen pään yli. Aikuiset tempautuvat huolen ilmetessä helposti ongelmalähtöiseen dialogiin, keskittymällä lapsen vaikeuksiin ja rajallisiin resursseihin.
- Lisäksi keskustelun osapuolet ymmärtävät usein sanoja eri tavoin, joka tekee yhteistyöstä sektoroitunutta ja haasteellista.

MUN SIELUUN SATTUU YHTEENVETO

- Moniammatillinen työskentely ja eri ammattilaisten näkökulmien huomioiminen korostuivat koko prosessin ajan osallistujien puheissa.
- Yhteistyön tekeminen ja pyrkimys yhteistyön parantamiseen koetaan tärkeänä lapsen etu prioriteettina. Tunne ja tieto siitä, että asioita pyritään tekemään oikealla tavalla, helpottaa.
- Eri viranomaisten kohtaaminen, verkostoituminen, toisilta oppiminen ja uusien näkökulmien saaminen rikastuttivat mieltä.
- Moniammatillista työskentelyä Satakuntaan toivottiin lisää.
- Sisukas – työskentelymalli nähtiin lisäävän sijoitettujen lasten yksilöllistä tukea ja yhteistyötä. Toiveet yhteistyön parantumisesta eri toimijoiden välillä nähtiin tärkeänä. Työntekijät saivat konkreettisia työvälineitä oppilaan tukemiseen.
- Sisukas – mallin jalkautumista käytäntöön toivottiin, jotta se olisi yksi merkittävä resurssi yhteiskunnallisesti Satakunnan alueella.
- Yhteistyöprosessi on vahvistanut osaamista sijoitetun lapsen erityiskysymyksissä ja verkottanut toimijoita yhteen.

